

KISA ÖZET YAZIMI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

WRITING AND EVALUATING OF ABSTRACTS

Süheyla Altuğ ÖZSOY

Ege üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Halk Sağlığı lientshireliği Anabilim Dalı
Bornova/izmir

Anahtar Sözcükler: Kısa özet
Key Words: Abstract

ÖZET

Genellikle makalenin başlığı ve yazarlarından sonra gelen özet kısmı tam ve bilgilendirici olmalıdır. Çünkü birçok okuyucu makalenin sadece özet kısmını **okur**. Yazının anlaşılır olması yeterli değildir. bilmeli olan yanlış anlaşılmasın da önlenmesidir. Bu makalede kısa özetlerin yazımı ve değerlendirilmesi **ile** ilgili bazı önemli noktalara değinilmiştir.

SUMMARY

The abstract which in most journal is printed immediately below the line and authors' names. must be accurate and informative. Because many readers go no farther. It is not enough that prose should be understood. it must be impossible to misunderstand it. in this article, important points have been reviewed related to writing and evaluating of abstract

Kısa Özet (abstract, öz), makalenin her önemli bölümünün (Giriş, gereç-yöntem, sonuç, tartışma) özetini veren makalenin kısa şeklidir. Makalenin sonunda yer alan, sonuçların bir özeti olan "summaryden farklıdır.

Genellikle iyi hazırlanmış bir kısa Özeti iyi bir makale izler, kötü bir kısa özet gelecek detayların habercisidir. İyi hazırlanmış bir kısa özet, okuyunun dikkatinin içeriğini kısa zamanda ve doğrulukla belirlemesine. kendi ilgi alanlarıyla ilişkisini saptamasına ve böylece dikkatini bütünüyle okuyup okuyamayacağına karar vermesine olanak tanır. Kısa Özetler genelde 100-500 kelimeli olup, ortalama 250 kelimelidir.

Kısa Özet yazılırken her kelime dikkatlice incelenmeli, örneğin 100 kelime ile anlatılabiliyorsa 200 kelime kullanılmamalıdır. Kısa lizerin çoğu veya tamamı yapılmış çalışmaya atıf olduğu için geçmiş zamanda yazılmalıdır.

Kısa Özet asla yeni bilgi veya makalede belirtilmeyen sonuçları vermemelidir. Eserlere kaynak gösterme Kısa Özetle yapılmamalıdır. Uzun bir terim Kısa Özet içinde birkaç defa kullanılmadıkça terim kısaltılmamalıdır. Kısaltmaların metin içinde ilk kullandıkları yerde gösterilmesi uygundur.

Bazen, yazar önemli bir noktayı Kısa Özetle atlayabilir. Fakat en çok rastlanan hata, konuyla ilgisiz ayrıntıların verilmesidir. Kısa Özetle şekil ve çizelgelere yer verilmez, ayrıca altbaşlık vs. kullanılmaz.

Kısa Özet normal araştırma raporlarına ekleneceği gibi ondan ayrı olarak da hazırlanıp yayımlanabilir. Rapora eklendiğinde, Kısa Özet, başlık sayfasından (bilimsel makalelerde ise başlıktan) hemen sonra yer almaktadır. Rapordan ayrı olarak hazırlanan özetler, "özet bültenleri" ile ya da ayrı baskılar şeklinde çoğaltılıp yayımlanabilir.

Bilimsel araştırma sonuçları yayımlanmış olamaz. Hazırlanan bilimsel makaleler, ulusal-uluslararası kongrelerde veya bilimsel dergilerde yayınlanma şansına sahiptir.

Dünyanın her yerinde yazar ile okuyucu arasında bağlantıyı kuran dergi editörleri veya danışmanlar (peer-review) için kaliteyi yakalamak ve doğru karar vermek son derece güç bir iştir. Yaklaşık 150 yıl veya daha fazla süredir bilimsel dergi editörleri hangi yazıyı yayımlayıp hangi yazıyı yayımlamayacaklarına karar verebilmek için yardım almak ihtiyacı duymuşlardır. Danışmanlık sistemi üzerinde kaba ve az çalışılmış olmakla beraber vazgeçilemez bir sistemdir. 20. yüzyılda çok titiz ve kritik bir süreçten geçen Danışmanlık sisteminin nasıl iyileştirileceği konusunda uzmanların değişik önerileri vardır.

Bugün bilimsel dergilerin çoğu her makale ile birlikte bir başlık Kısa Özet'i yayınlamakta, tek paragraf olarak basılmaktadır. Ayrıca ulusal veya uluslararası bir toplantıya katılım çoğu zaman sunulan Kısa Özetlere dayanılarak belirlenmektedir.

Kongre Bilimsel Kurullarının (KBK), çalışmanın Kısa Özetinden araştırmanın kalitesinin saptanmasının, daha da ileri giderek düzenledikleri bilimsel kongre ya da konferansın kalitesinin yükseltilmesinin mümkün olduğunun sağlanması son derece hatalı bir yaklaşımdır.

Kısa Özet, makalenin evrensel olarak okunan bir kısmıdır. Bix nedenle Kısa özetin açık ve basit yazılmasının çok önemi vardır.

Konferansta_ki yer ve zaman darlığı nedeniyle, KBK, bazı seçim kriterleri kullanmak zorundadırlar. Bir araştırma konferans ilanı ve sonraki aşamada araştırmacılarclan Kısa Özetlerin akışı ile sonuçlanan yazılar çağırılır. Bununla beraber 100-500 kelimeli özetler sınırlı miktarda bilgiyi içerdigi KBK sunum için en iyi çalışmayı seçme sorunu ile yüzyüzedirler. KBK sıklıkla özetlerin seçiminde bazı kriterler kullanılırlar. Bu kriterlere göre:

özetler yazar isimleri kapatılarak sıralanmalı

özetler konu başlıklarına göre sınıllandırılmalı

Özel çeklistlerin yardımı ile skora yapılmalı

En yüksek skorlu özetler sunum için seçilmelidir.

Kısa Özetlerin değerlendirilmesinde sık görülen eksiklikler:

İ KEK katılımcıların ilgilerinden çok, konu için çok özel bir ilgi duyulan

1 Yazının önemine karar verebilme konusunda yeterli yeni literatür bilgisine sahip olmaması

Yeni ve klasik fikirlere direnme

Adı henüz (uyulmuş yeni yazarların çalışmalarına karşı) yanlı tutum sayılabilir.

Bir konferansta sunulan araştırmanın kalitesini etkileyen pekçok faktör vardır. Bazı çalışmaların diğer çalışmalardan daha kaliteli olduğu tartışılmaz iken, bazı çalışmalar çok güçlü sonuçlara sahip olabilir veya son derece özenli ve zarif bir çalışma olabilir. Bir çalışmanın yukarıda saydığımız özelliklere sahip olup olmadığını anlamamız için çalışmanın tüm metnini okumamız gerekir. Çok özel ve katı çeklistleri Kısa Özet'lere uygulayarak böyle bir sonuca varmak mümkün olmayabilir.

Bunun yanında bir başka güçlükte. bu çeklistlerdeki kriterler. nitelikli çalışma planları üzerine temellendirilmiştir yeterli örnek seçimi, kullanılan aracın geçerlilik güvenilirliği gibi. Bu nedenle özellikle önemli metodolojik çalışmaların özetleri red edilebilir. Çünkü çeklist skora, sistemi, araştırmaların farklı yönlerinin tartışılmasında esnek değildir.

Çalışmanın kendisinden kaynaklanan eksikliklerin kaliteyi etkilemesi dışında, çalışmanın sunumundan kaynaklanan eksikliklerde kaliteye zarar verebilir. Fiziksel ortamın uygunluğu (ısı, ışık, ses gibi). çalışmanın sunum şekli (poster-bildiri), ayrılan zamanda sunum yeteneği (konuşma tipi). odiovisual materyallerin kalitesi, çalışmanın değerini azaltabilir veya artırabilir.

Tüm bu koşullar yerine getirilse bile, çalışma katılımcıların ilgisini çekmiyorsa, beklentilerine yanıt vermiyorsa çalışma hakettiği takdiri toplamayaaktır.

Sonuç olarak Kısa Özetlerin değerlendirilmesinde katı kuralların kullanımı programın mükemmel olmasının garantisi değildir. KBK'na konferansın amacı, sunum şekli, dinleyicilerin gereksinimlerine göre kabul edilen özetlerin ayıldanmasıyla bir program seçmeleri

Kabul edilen ve reddedilen çalışmaların sayısı doğrultusunda KBK ilk görevlerinin büyüklüğünü tahmin edebilirler. Konferansların belli başlı bir konusu olmalıdır. Örneğin "Hemşirelikte araştırma" gibi. KBK ilk olarak konferansın amacı ile zayıf bir ilişkisi olan veya konu dışı özetleri çıkarmalıdır. Eğer çağrılan yazılar istenilen doğrultuda ve açıkça yazılmışsa uygunluk tararnasında hiçbir çalışma elimine editniyebilir. Reddedilen özetlerin gerekçelerinin yazarlara iletilmesi belki KBK'na fazladan bir iş yükü olarak görülebilir, fakat araştırmacıların kendilerini değerlendirmeleri açısından taşıdığı önem büyüktür.

Bilimsel makaleyi, bilimsel araştırmanın en yüksek noktası olarak düşünürsek, ki öyledir: çaba gösterdiğimiz takdirde onu, daha güzel ve daha anlaşılır yapabiliriz. Bunu, bilimsel bilgilere biraz sanat biraz da insani bilinilerle zenginleştirerek yapmak mümkündür. Makalenin anlaşılabilir oluşu, araştırmanın kendisi kadar önemlidir. Makaledeki kelimeler laboratuardaki malzemeler kadar dikkatle tartılmalıdır. Bu nedenle bilim adamı kelimeleri nasıl kullanacağını bilmelidir.

KAYNAHLAR

1. Day Robert A. Bilimsel bir makale nasıl yazılır ve yaymlanır. Çev. Gülay Aşkar Altay. Tubitak, 1996. Ankara.
2. International committee of medical jorunal Editors "Uniform Requirements for manuscripts submitted to biomedical Journals" The New England Journal of Medicine. 336:4, special report Jan. 23.1997. p: 309-15.
3. Karasar Niyazi. "Araştırmalarda Rapor Hazırlama" 8. Baskı 1995, Ankara s.41-2.
4. Morse JM, Dellasega C. Doberneek B. Evaluatİng Abstracts: Preparing A Research Conference" Nursing Research. 42:5 Semp./Oct.1993. p: 308-10,
5. "Tıpta Bilimsel Yazım, Editörlük ve Denetleme" Sempozyum 18 Kasım 1994 Tubitak. Ankara.